

Brieven aan Adam A.,

Je vraag over mythologie

Adam,

Je brief bereikte me in goede gezondheid. Dank. Maak je geen zorgen. Hoewel ik elke dag werk, is – in termen van gezondheid - niet het aantal uren van belang maar de intensiteit van het onderzoek en de voortdurende concentratie. Dat laatste kan teveel worden. Maar dit geldt voor ieder soort serieus werk, ook het jouwe. Hoe minder spanning, hoe beter. Daarom streef ik naar innerlijke rust...en ruimte. Ik geniet van het observeren van vogels...hun lichtheid, wendbaarheid en zorgeloosheid.

Je vroeg mij naar aanleiding van *Mythological Europe Revisited* iets te schrijven over mythologie: hoe je mythen kunt duiden; hoe ik de relatie zie tussen mythologie en geschiedenis. Is het literatuur, dieptepsychologie, of een sleutel tot het wereldbeeld en ‘the way of life’ van de oude volkeren?

Ik voel mij volstrekt geen expert op dit gebied maar ik heb wel het nodige erover gelezen, en veel geleerd van de voordrachten en discussies tijdens de symposia in La Fratta, Toscane in 1998 en in 2001. In 2001 vierden studenten, collega's en ik daar mijn afscheid van de Universiteit voor Humanistiek.

Eerst een citaat van Robert Graves, een expert op het gebied van de Griekse mythen. Hij schrijft dat een werkelijke studie van de mythe moet beginnen met studies op het gebied van archeologie, geschiedenis en vergelijkende religies, en níet in de spreekkamer van de psychotherapeut. Dit is een hint in de richting van Carl Jung en de Jungianen die mythen interpreteren als “oorspronkelijke openbaringen van de pre-bewuste psyche, onvrijwillige uitspraken over onbewuste psychische gebeurtenissen”. Graves stelt dat de Griekse mythen qua inhoud niet mysterieuzer zijn dan moderne verkiezing cartoons, en voor het grootste gedeelte geformuleerd werden in gebieden die nauwe banden onderhielden met Creta in de Minoïsche periode, een land met gebouwen van vier verdiepingen met hygiënisch leiding water; geschreven archieven; deuren met modern uitzierende sloten; geregistreerde handelsmerken; het schaakspel; een centraal systeem van gewichten en maten, en een kalender die het resultaat was van geduldige astronomische waarnemingen. (TGM, 21/22)

Je proeft in de aanval van Graves op de volgelingen van Carl Jung het gevecht dat gaande is tussen de verschillende scholen en hun methoden. Om dit verschil te concretiseren, citeer ik uit “De structuur van de Psyche”, waarin Carl Jung drie psychische niveau's onderscheidt: 1. het bewustzijn; 2. het persoonlijk onbewuste; 3. het collectief onbewuste. Drie zou de sleutel zijn tot de mythen, omdat Jung dit bewustzijnsniveau ziet als de voorouderlijke erfenis en tevens opslagplaats van allerlei voorstellingen. Dit niveau zou in alle mensen aanwezig zijn, dus genetisch overgeërfd, en misschien zelfs aanwezig zijn bij dieren. (TPJ, 38) Als we Jung's thesis aanvaarden als een hypothese, dan presenteert het collectief onbewuste zich als de voorraadkamer van menselijke ervaringen tot voorbij ‘Adam en Eva’, zelf een product van een mythische voorstelling. Onze genen verbinden ons niet alleen met onze verre voorouders maar met de niet-gewervelde dieren en uiteindelijk met de protozoën. Dit zou kunnen verklaren, waarom diverse studies opvallende overeenkomsten beschrijven in de dieptestructuur van mythische tradities. Pasquale Simonelli doet dit in zijn bijdrage aan *Mythological Europe Revisited* [MER].

Zijn werkkamer op de universiteit is één van de kamers van het vroegere zomerhuis van Wilson, de Amerikaanse president die aan de wieg staat van de Volkenbond na wereldoorlog I.

Ik heb Pasquale Simonelli ontmoet in Boston waar ik zo geraakt werd door zijn inzichten dat ik hem in zijn woonplaats Philadelphia heb bezocht en bij hem en zijn vrouw gelogd heb. Simonelli verbindt in zijn bijdrage aan MER drie bronnen: Upanishads, Genesis en de oudste Egyptische teksten. Hij claimt geen onderlinge beïnvloeding, en is niettemin in staat een relatie te schetsen tussen de diepere betekenis van de respectievelijke teksten.

Hij schrijft dat transcendentie *is, niet is en geen van beiden*.

Hoe dit te begrijpen? Transcendentie is een synoniem van 'niets', de ondenkbare gedachte van niets, de zero, de leegte die niet leeg is. "It is he, she, it, Thou, I and none of these. In brief, it is ineffable. Its vehicles are the wave of thought and the sound of voice. We, inevitably, tend toward it in a continuous projection toward reality beyond and the future."

Maar het tegendeel is het geval, beter gezegd: kan het geval zijn. "The idea of transcendence is not the Transcendent; it is an object of thought. Thus, it becomes its opposite, the immanent, that which is inherent or characterizes the inseparable subject-object correlation...the tension towards the Transcendent is, after all, immanent. As Ouroboros, the hermetic symbol of the serpent biting its own tail, it feeds on itself...We cannot escape this existential state." MER, p.179.

Hoe moeilijk ook te vatten, Pasquale Simonelli laat zien hoe de oudste mythische inzichten betrekking hebben op de menselijke obsessie [mijn uitdrukking] van "zijn en niet-zijn". Die 'obsessie' heeft niets van doen met deze of gene cultuur maar is inherent aan het menselijk vermogen tot bewustzijn van het zelf. Onze grootheid is tot op zekere hoogte ook de menselijke tragiek, als je het zo zou willen noemen. Ik denk daar zelf anders over. Het heeft niets tragisch. Integendeel, het opent de weg naar een kosmisch besef, waarin wetenschappers, filosofen, schrijvers, kunstenaars en theologen elkaar kunnen vinden. Om die reden is mythologie niet een primitieve, prehistorische manier van denken maar eerder het tegendeel, namelijk een concentratie van het bewustzijn op de vraag wat het betekent te **ZIJN**, in tegenstelling tot *hebben*. Vanuit dit gezichtspunt is het kapitalisme de omkering van alle waarden want het gaat volledig voorbij aan de kern en essentie van *leven als zijn*. Daarvoor moeten we te rade gaan bij de oude culturen.

Ik laat het hierbij want dit onderwerp is eindeloos.

Tot horens!

Fons

Kapberg, Warder 2002